

Nr 300.

Av herr **Holmström m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar m. m.*

I proposition nr 239 till årets riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar. I propositionen behandlas bland annat frågan om klassificering av de största trafikanstalterna, nämligen den del av klassificeringsspörsmålet, som kvarstår olöst från 1938 års riksdag, då stationsklassificeringsfrågan var föremål för behandling i dess större sammanhang och föranledde beslut från riksdagens sida i alla delar utom beträffande den högsta klassen. Vad angår nu ifrågavarande stationsklass, vars föreståndare äro inplacerade i 26:e lönegraden, hade föredragande departementschefen vid framläggande av proposition i ämnet till 1938 års riksdag ansett, att med den slutliga prövningen borde tills vidare anstå.

Frågan om klassificering av trafikanstalterna vid post- och telegrafverken samt statens järnvägar var under åren 1936—1937 föremål för ingående utredning av särskilt tillkallade sakkunniga, »1936 års klassificeringskommitté». Denna kommitté, som inneslöt i sig de tre verksstyrelsernas förnämsta sakkunskap på området — föredragandena i ärenden av hithörande slag — avlämnade i september 1937 ett enhälligt betänkande med förslag till ny klassificering av de tre verkens trafikanstalter.

Förslaget upptog i nu förevarande avseende uppflyttning av följande trafikanstalter till högsta stationsklassen (26:e lönegraden), nämligen

<i>vid postverket:</i>	F. n. tillhörande klass	Poängtal 1935
Stockholm 1.....	1 A	6,465
» Ban	»	2,325
Örebro 1.....	»	1,642
Uppsala 1.....	»	1,577
Borås	»	1,445

Enligt kommitténs förslag skulle postkontor med ett poängtal av lägst 1,445 hänföras till högsta klassen;

<i>vid telegrafverket:</i>	F. n. tillhörande klass	Poängtal 1935
Jönköping.....	1 B	1,117
Karlstad	»	1,031
Kristianstad.....	»	1,024
Kalmar.....	»	997

Enligt kommitténs förslag skulle telegrafstationer med ett poängtal av lägst 981 hänföras till högsta klassen;

<i>vid statens järnvägar:</i>	F. n. tillhörande klass	Poängtal 1935
Stockholm Norra	1 A	2,865
Hallsberg	»	1,930
Nässjö	»	1,799
Örebro C.	»	1,504
Olskroken	»	1,290
Norrköping C.	»	1,230

Enligt kommitténs förslag skulle stationer med ett poängtal av lägst 1,225 hänföras till högsta klassen.

Kommitténs förslag, som enligt vad ovan nämnts, var enhälligt, hade tillkommit efter förhandling med berörda personalorganisationer.

Förslaget vann verksstyrelsernas gillande, i det dessa reservationslöst tillstyrkte detsamma i denna del.

Kommunikationsverkens lönenämnd, som även fick förslaget på remiss, tillstyrkte, likaledes utan reservation, uppflyttning av följande trafikanstalter, nämligen

vid postverket: Stockholm 1, Örebro 1, Uppsala 1 och Stockholm Ban,

vid telegrafverket: Jönköping och

vid statens järnvägar: Hallsberg, Nässjö, Örebro C och Stockholm Norra.

Lönenämndens tillstyrkan beträffande postkontoret Stockholm Ban och järnvägsstationen Stockholm Norra skedde visserligen med någon tvekan, enär därvarande trafik ansåges vara ensidigt betonad, men med hänsyn till de höga poängtalen ville lönenämnden icke påyrka avvikelser från de sakkunnigas förslag. Övriga av de sakkunniga föreslagna uppflyttningar till högsta stationsklassen avstyrktes av nämnden.

Kungl. Maj:t har i nu föreliggande proposition föreslagit uppflyttning endast av postkontoret Stockholm 1 samt järnvägsstationerna Hallsberg och Nässjö och har alltså stannat vid ett vida mindre antal uppflyttningar än vad icke blott de sakkunniga och verksstyrelserna utan även lönenämnden förordat.

Föredragande departementschefen har enligt vår åsikt icke förebragt någon övertygande motivering för kvarhållande i en lägre klass av alla övriga nu ifrågakvarande anstalter.

Enligt vårt förmenande föreligger starka skäl för uppflyttning av samtliga de kontor respektive stationer, som av de sakkunniga i sitt i september 1937 framlagda betänkande föreslagits skola tillhöra högsta klassen, så mycket mera som verksstyrelserna reservationslöst tillstyrkt detta förslag. Under alla förhållanden synes det oss emellertid mer än rimligt, att åtminstone de anstalter, vars uppflyttning även tillstyrkts av kommunikationsverkens lönenämnd, nu hänföras till den klass, vartill deras poängtal och storleksordning i övrigt måste anses berättiga.

Beträffande nu ifrågakvarande anstalter, vilka föredragande departementschefen ansett böra kvarstå i den lägre klassen, må anföras följande:

Vad först angår *postkontoren Örebro 1 och Uppsala 1*, äro båda av den storleksordning, att avlöning enligt 26:e lönegraden för postkontorets föreståndare måste anses väl motiverad. De äro båda, såsom nedan skall närmare angivas, centraler för poströrelsen inom stora områden och för ett flertal postanstalter inom respektive stad. Båda postkontoren hava vidare avsevärt högre poängtal än det av klassificeringskommittén såsom minimum för hänförande till postkontor av överpostmästarklass angivna, nämligen Örebro 1 nära 200 poäng och Uppsala 1 132 poäng mera än detta minimum.

Postkontoret *Örebro 1* uppvisar för år 1938 en totaluppbörd av 1,147,000 kronor och en penningomslutning av nära 203 miljoner kronor. Postkontorets lokala uppbörd belöpte sig till cirka 825,000 kronor. Personalen vid postkontoret utgör cirka 110 personer. Dessutom äro i Örebro stationerade 21 tjänstemän, tillhörande järnvägsposten, för vilken personal postmästaren på platsen skall förmedla ordergivning m. m. samt stundom ordna tjänstgöringen inom vederbörande postkupé vid hastigt påkommande sjukdomsfall och dylikt (för detta bestyr har postkontoret icke tillförts någon poäng vid klassificeringen). Under postkontoret lyda, bland annat, 52 fasta postanstalter, därav 3 inom Örebro stad, 3 postombud samt 50 lant- och lådbrevbäringslinjer. Det torde vara uppenbart, att administreringen av detta betydande område ställer stora krav på postkontorets chef.

I Örebro utgivas ej mindre än 41 tidningar, vilkas distribution till stor del ombesörjes av postkontoret på platsen.

Till belysande av arbetsbördan för postmästaren må vidare framhållas, att antalet under år 1938 diarieförda mål utgjorde i runt tal 1,400 stycken.

Postkontoret *Uppsala 1* hade en totaluppbörd år 1938 av 844,000 kronor och en lokal uppbörd av 577,000 kronor. Penningomslutningen under året utgjorde cirka 127 miljoner kronor. Personalstyrkan uppgår till i runt tal 80 personer.

Om, såsom redan nämnts, beträffande postkontoret i Örebro kan göras gällande, att de underlydande postanordningarna äro av stor omfattning och ställa stora krav på postmästaren, så är detta i om möjligt ännu högre grad fallet med postkontoret *Uppsala 1*. Under detta postkontor lyda nämligen ej mindre än 62 fasta postanstalter, därav 4 stycken (2 postexpeditioner och 2 poststationer) belägna inom Uppsala stad, 84 lant- och lådbrevbäringslinjer samt 15 postföringslinjer. Dessutom är brevlåds- eller tidningsbefordran anordnad å 50 busslinjer inom Uppsala postkontorsområde. I fråga om antalet underlydande fasta postanstalter överflyglas postkontoret *Uppsala 1*, enligt 1937 års officiella statistik, endast av 3 postkontor i riket, och sammanläggas antalet postanordningar av olika slag är det ävenledes allenast 3 postkontor — Stockholm 1, Göteborg 1 och Östersund — som uppvisa högre antalssiffra än postkontoret *Uppsala 1*.

Vid nu ifrågavarande postkontor utgjorde antalet under år 1938 diarieförda mål cirka 1,260 stycken och antalet tidningar, som utgivas i Uppsala, uppgår till 36.

Av vad sålunda anförts kan man enligt vår mening icke komma till annat

resultat, än att klassificeringskommitténs, generalpoststyrelsens och kommunikationsverkens lönenämnds sammanfallande uppfattning, att postkontoren Örebro 1 och Uppsala 1 böra hänföras till överpostmästarklassen, är välgrundad.

Postkontoret *Stockholm Ban* är Sveriges ojämförligt största massinlämningspostkontor. Postmästaren därstädes har under sig landets största tidningsavdelning, som förmedlar mera än fjärdedelen av postverkets hela tidningsrörelse, och postkontorets paket- och korsbandsavdelningar äro var för sig utan jämförelse de största i Sverige.

Postkontoret är vidare vad inkomsterna beträffar landets största, med en sammanlagd inkomstsomma år 1938 av i runt tal 4,338,000 kronor. Till jämförelse må nämnas, att år 1937, då postkontoret uppvisade en inkomstsomma av cirka 4.2 miljoner kronor, motsvarande siffror för postkontoren Stockholm 1, Göteborg 1 och Malmö 1 utgjorde respektive 3.6 miljoner, 3.2 miljoner och 2.5 miljoner kronor.

Vid klassificeringen har postkontoret Stockholm Ban såsom redan nämnts, erhållit ett poängtal av 2,325. Det är emellertid icke endast den vid postkontoret inlämnade och till detsamma adresserade posten, som behandlas vid nu ifrågavarande postkontor. Därstädes omsorteras även en stor del av den paket- och korsbandspost, som inlämnas vid Stockholms övriga postanstalter, ävensom all ankommande paketpost, som skall utdelas vid huvudstadens postanstalter. För nu ifrågavarande, mycket betydande postmängd — under år 1938 ingingo sålunda till postkontoret i medeltal per dag cirka 1,050 paket- och 220 korsbandssäckar från andra postanstalter i Stockholm för omsortering och vidareexpedition — har intet poängtal tilldelats postkontoret, och ej heller har postkontoret erhållit någon poäng för den betydande mängd medelst frankostämpplingsmaskin frankerad post, som inlämnas vid detta postkontor men i uppbördshänseende tillgodoräknas annat postkontor. I verkligheten är således postkontorets Stockholm Ban rörelse avsevärt större, än poängsumman ger vid handen.

Till ytterligare belysande av trafikens omfattning vid postkontoret må nämnas, att den avgående posten från postkontoret under år 1938 utgjort i runt tal 4,400 säckar per dag i genomsnitt. Härav är tidningsposten ungefär en tredjedel, och genomsnittliga antalet expedierade tidningsexemplar per dag har under nästlidet år uppgått till mer än 500,000 stycken. Personalstyrkan vid postkontoret är också stor, cirka 225 personer i medeltal.

Det torde vara uppenbart, att denna högst avsevärda trafik ställer stora krav på postkontorets föreståndare, helst som särskilt tidningsrörelsen därjämte är mycket ömtålig. Det vill därför synas, att klassificeringskommitténs av generalpoststyrelsen och lönenämnden tillstyrkta förslag om postkontorets uppflyttning till överpostmästareklassen är fullt motiverad.

Vad beträffar *telegrafstationen i Jönköping* må framhållas, att gränsen mellan stationsklasserna 1 A och 1 B vid telegrafverket, såsom ovan nämnts, föreslogs av 1936 års klassificeringssakkunniga dragen vid 981 poäng, varvid ytterligare 4 stationer skulle komma att överföras till klass 1 A. Av dessa är

Jönköping den största med ett poängtal av (år 1935) 1,117 eller 136 poäng över den av sakkunniga och verksstyrelsen enhälligt föreslagna poänggränsen. Lönenämnden tillstyrkte, som ovan sagts, uppflyttning av Jönköping. Från närmaste större station, vilken alltså tillhör klass 1 A, skiljer sig Jönköping med endast 5 poäng. Stationens naturliga och rättvisa inplacering måste följaktligen anses vara i klass 1 A.

Den stora ökning i ansvar och arbetsbörda, som föreståndarskapet för Jönköpings station medfört under 10-årsperioden 1925—1935 (sistnämnda års rörelse låg till grund för uppflyttningsförslaget), framgår av följande tal, angivande ökning under perioden:

Samtalsapparater med omkring	60 %.
Uppbörd	» » 65 %.
Lokalsamtal	» » 60 %.
Rikssamtal	» » 89 %.

Med den uppdrivna takt, som kännetecknat abonnenttillströmningen och trafikstegringen under åren efter 1935 äro de anförda siffrorna numera avsevärt distanserade. Följande tablå vittnar tydligt därom:

	År 1935	År 1938	Ökning
Antal samtalsapparater	7,355	9,498	29 %
Antal lokalsamtal	9,809,140	11,311,170	15 %
Antal rikssamtal	1,489,200	1,832,500	23 %

De senast anförda siffrorna hänföra sig alltså till de tre år, som förflutit sedan sakkunniga, verksstyrelse och lönenämnd ansett Jönköpings uppflyttning i klass 1 A vara välmotiverad. Den utomordentligt starka uppgången under dessa tre senaste år, sedd i samband med den oavbrutna, snabba utvecklingen av Jönköpings station under närmast föregående tioårsperiod, synes utgöra ett synnerligen starkt stöd åt de klassificeringssakkunnigas, verksstyrelsens och lönenämndens gemensamma förslag, att Jönköpings telegrafstation måtte uppflyttas i klass 1 A.

Järnvägsstationen Örebro C hade år 1935, såsom ovan nämnts, ett poängtal av 1,504, och de sakkunniga ansågo, att alla stationer med poängtal av lägst 1,225 borde hänföras till överinspektorsklass (26:e lönegraden). Örebro C låg sålunda avsevärt över den föreslagna undre gränsen för överinspektorsklassen. Det må framhållas, att stationsföreståndaren i Örebro sedan den 1 juli 1933 är chef för både Örebro centralstation och Örebro södra station, vilka båda stationer från nämnda tidpunkt sammanförts under gemensamt stationsbefäl. Centralstationen tillhörde långt före sammanslagningen av de båda stationerna samma klass som för närvarande nämligen klass 1 A (25:e lönegraden). Örebro södra station tillhörde klass 2 (22:a lönegraden). Vid sammanförandet av dessa båda stora och ur trafiksynpunkt mycket betydande stationer fick stationsföreståndaren vid Centralstationen sitt arbets- och inspektionsområde avsevärt utökat, varmed självfallet även följde att i samma mån ökat ansvar såväl i fråga om säkerhetstjänsten som beträffande den

organisatoriska och icke minst den ekonomiska skötseln. Denna betydande utökning pålades honom utan något som helst ekonomiskt vederlag. Det torde under anförda förhållanden få anses högeligen rimligt, att en uppflyttning av stationen i klass nu sker på sätt de sakkunniga och järnvägsstyrelsen föreslagit, så mycket mera som en uppflyttning ur ekonomisk synpunkt skulle vara för statens järnvägar betydelselös, då det gäller en löneökning av endast cirka 500 kronor per år.

Till belysande av denne stationsföreståndares arbetsbörda och stationens betydelse må endast nämnas, att den personalstyrka, som sorterar direkt under honom, uppgår till icke mindre än 300 man. Sedan år 1935, det år, vars trafiksiffror legat till grund för klassificeringskommitténs förslag, har för övrigt trafiken vid de båda Örebrostationerna avsevärt ökat, varom följande siffror bära vittne:

	År 1935	År 1938
Antal försålda personbiljetter	317,211	351,371
Antal behandlade expeditioner av paket-, il- och fraktstykke gods	858,350	1,030,548
Trafikuppbörd, kronor	3,040,959	3,648,554

Med denna trafikutveckling för ögonen och på grund av vad ovan i övrigt framhållits, synes någon tvekan icke kunna råda om rättmätigheten i de sakkunnigas år 1937 framlagda av järnvägsstyrelsen och lönenämnden tillstyrkta förslag om uppflyttning av föreståndaren för de båda Örebrostationerna från 25:e till 26:e lönegraden.

Järnvägsstationen Stockholm Norra hade år 1935 ett poängtal av 2,865, under det undre gränsen för överinspektorsklassen av de sakkunniga föreslogs till 1,225. Stockholm Norra var enligt sitt poängtal den andra i storleksordning av statens järnvägars stationer, och stationen är utan gensaga landets största godsstation. Lönenämndens uttalade tvekan vid tillstyrkande av förslaget om uppflyttning grundar sig på det förhållandet, att persontrafik icke förekommer därstädes. Då emellertid godstrafiken är av sådan storleksordning, att enbart denna giver ett poängtal, som placerar stationen som nr 2 bland samtliga statens järnvägars stationer, synes knappast någon tvekan behöva råda om det berättigade i en uppflyttning. För en station av den storlek och karaktär, som Stockholm Norra har, ligger det stor vikt uppå, huru arbetet med såväl det ankommande som avgående godset organiseras och bedrivs. En till det yttersta driven rationalisering och planmässighet i arbetet är nödvändig sett såväl ur synpunkten att kunna bjuda trafikanterna den bästa service som ock ur ekonomisk synpunkt för statens järnvägar. Vad konkurrensen från andra transportmedel i detta avseende betytt och betyder torde icke här behöva särskilt framhållas. En betydande del av Stockholms stads företagare och affärsmän äro i avsevärd grad för sin rörelse beroende av det sätt på vilket godsmottagningen och utlämningen samt trafikarbetet över huvud äger rum vid denna station. Stationsföreståndaren därstädes måste stå i intim kontakt med den trafikerande allmänheten och ständigt vara beredd att avlyssna dess önskemål och söka i görligaste mån tillgodose föreliggande

trafikbehov i olika hänseende. Allt detta är för stationsföreståndaren förenat med betydande arbete som i icke ringa grad försvåras av de trånga bangårdsförhållandena vid platsen.

Sedan år 1935, det år vars trafikförhållanden låg till grund för klassificeringskommitténs förslag om föreståndarens uppflyttning i lönegrad, har trafiken vid stationen undergått en mycket stark ökning, vilket närmare framgår av följande siffror:

	År 1935	År 1938
Antal behandlade expeditioner av paket-, il- och fraktstyekegods	1,617,815	2,019,842
Antal till- och avkopplade godsvagnar	172,000	185,000
Trafikuppbörd, kronor	5,394,079	8,058,103

Förestående siffror ge i viss mån belysning av stationens betydelse. Frånvaron av persontrafik vid platsen torde få anses mer än väl uppvägd av godstrafiksiffrornas betydande storleksordning.

Till ytterligare belysande av stationsföreståndarens därstädes arbetsbörda och ansvarsområde må nämnas, att den honom direkt underställda personalstyrkan uppgår till icke mindre än omkring 360 man, vid vissa tillfällen än flera.

Under angivna förhållanden måste man anse den av de sakkunniga föreslagna och av järnvägsstyrelsen samt lönenämnden tillstyrkta uppflyttningen av föreståndaren från 25:e till 26:e lönegraden väl motiverad.

På grund av vad härovan anförts, få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att jämväl föreståndarna för postkontoren Örebro 1, Uppsala 1 och Stockholm Ban, telegrafstationen i Jönköping samt järnvägsstationerna Örebro C och Stockholm Norra skola tillhöra lönegrad A 26 och

att i anslutning härtill följande ändringar måtte vidtagas i av Kungl. Maj:t i proposition nr 239 föreslaget antal befattningar i personalförteckningarna för de olika verken, nämligen

vid postverket:

överpostmästare (lönegrad A 26)	6
postmästare av klass 1 A (lönegrad A 25)	19

vid telegrafverket:

telegrafkommissarie av klass 1 A (lönegrad A 26)	13
telegrafkommissarie av klass 1 B (lönegrad A 24)	23

vid statens järnvägar:

överinspektör (lönegrad A 26)	7
stationsinspektör av klass 1 A (lönegrad A 25)	12

Stockholm den 17 april 1939.

Nils Holmström.

S. Linnér.

Sam Larsson.